

Resumé

Předkládaná diplomová práce nese název *Německý jazyk ve službách nacistické filmové propagandy: Srovnání s jazykem komunistické propagandy v Československu*. Jejím hlavním cílem je prozkoumat, jak byl specifický jazyk filmu využíván k šíření propagandy. Hlavní zaměření práce spočívá ve srovnání nacistické propagandy a propagandy komunistického režimu v Československu, přičemž důraz je kladen na jazykové a rétorické techniky, které oba režimy používaly k dosažení svých politických cílů. V první polovině 20. století začaly totalitní režimy intenzivně využívat film, jenž je jako medium zvláště účinný tím, že spojuje zvukové, vizuální a jazykové prvky komunikace, čímž umocňuje celkový dopad na jednotlivce. „Každý přemýšlející člověk zná metody propagandy. Metody, které ničí kritickou soudnost a uspávají rozum,“ napsal Erich Fromm, čímž vystihl podstatu, jakým způsobem propaganda působí na jednotlivce i společnost jako celek.

Diplomová práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol, které se postupně věnují různým aspektům propagandy a jejímu vztahu k jazyku, přičemž každá kapitola se zaměřuje na klíčové pojmy a analýzy, které podporují hlavní teze práce.

První kapitola, nazvaná *Všudy přítomná propaganda*, nabízí obecný úvod do pojmu propagandy, její definice a historického vývoje. Je zde uvedeno, jak se propaganda od svých historických počátků vyvinula v moderní nástroj kontroly a manipulace, zejména v totalitních režimech. Pozornost je věnována různým fázím vývoje propagandy, včetně nástupu nových médií, jako jsou rádio a film, které umožnily vládám šířit své ideologie efektivněji než kdykoli předtím.

Druhá kapitola, nazvaná *Jazyk jako ústřední mocenský nástroj propagandy*, se zaměřuje na roli jazyka jako hlavního nástroje propagandy. Jazyk je zde analyzován nejen jako prostředek komunikace, ale i jako prostředek ovládnutí myšlení a chování mas. Důraz je kladen na srovnání specifických jazykových prostředků, které byly používány k vytváření obrazů nepřítele, budování národní jednoty a posilování hierarchických mocenských struktur.

Třetí kapitola, *Propagandistický film*, se zaměřuje na způsob, jakým byly filmy využívány k šíření ideologie nacismu a reálného socialismu. Zvláštní důraz je kladen na vizuální a narativní techniky, které měly u diváka vzbuzovat silné emoce a vytvářet tak silná politická a ideologická poselství. Které filmy lze klasifikovat jako propagandistické? Odpověď na tuto otázku je ilustrována na konkrétních příkladech.

Důležitou součástí práce je čtvrtá kapitola, nazvaná *Propagandistický jazyk ve filmu: Srovnání*. V této kapitole je provedena srovnávací analýza tří konkrétních filmů: nacistických filmů *Die große Liebe* (1942) a *Kolberg* (1945) a československého filmu *Anna proletářka* (1952). Cílem této kapitoly je zjistit, jak byly jazykové prostředky využívány v obou totalitních režimech k dosažení podobných cílů, přestože ideologie těchto režimů se lišily. Analýza se soustředí na tři klíčové propagandistické cíle: (1) vytváření kolektivního vědomí „společenství víry a boje“, (2) podřízení se autoritám a disciplíně a (3) podněcování odhodlání a ochoty k osobním obětem a k boji. Tyto cíle zároveň slouží jako základní kritéria komparace.

V rámci srovnávací analýzy jsou tyto tři filmy podrobně zkoumány z hlediska jazykových prostředků, které používají k šíření ideologických poselství. Ve filmu *Die große Liebe* je tak například adorována představa silné ženy schopné osobních obětí, zatímco *Kolberg* se zaměřuje na využití historických narativů k posílení ideje národní jednoty a odhodlání čelit nepříteli do posledního muže. *Anna proletářka*, film z reálně socialistického Československa, používá jazyk marxismu a ztělesňuje narativ třídního boje, úsilí pracující třídy na cestě k uskutečnění komunistických ideálů. Srovnávací analýza vybraných filmů zde slouží k ověření hypotézy, že i přes rozdíly v ideologické základně existují mezi nacistickým a komunistickým propagandistickým aparátem zásadní paralely ve způsobu, jakým oba systémy využívaly jazyk k dosažení svých politických cílů.

V závěru této diplomové práce jsou shrnuty klíčové výsledky a zjištění. Práce názorně ukazuje, že jazyk funguje jako mocenský nástroj manipulace a kontroly populace, a to zvláště v totalitních režimech. Role nového media filmu jakožto prostředku propagandistických obsahů se přitom jeví být zásadní. Hlavním zjištěním je, že i přes rozdílné ideologické základy nacistického Německa a komunistického Československa vykazovaly jejich propagandistické strategie pozoruhodné podobnosti, zejména v používání jazyka k vytváření a utužování kolektivní identity, podpoře hierarchických mocenských struktur a mobilizaci populace k dosažení vlastních politických cílů. V tomto smyslu lze hovořit o propagandistickém jazyku přesahujícím jednotlivé ideologie.

Práce přispívá k pochopení toho, jak mohou být film a jazyk používány jako účinné nástroje ovládnutí a manipulace a otevírá tak prostor pro další výzkum v oblasti současných forem propagandy.